

Jiří Padrta

(29. 4. 1929 – 24. 4. 1978)

O původci fondu

Jiří Padrta byl český teoretik umění, výtvarný kritik, redaktor, kurátor a překladatel.

V letech 1948–1953 studoval na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy výtvarnou výchovu a francouzštinu v seminářích prof. M. Míčka a M. Salcmána. Zde také roku 1953 obhájil rigorózní práci (PhDr.) *Naše výtvarné umění na cestě k socialistickému realismu*. Po studiích byl zaměstnán jako středoškolský profesor v Soběslavi. Mezi lety 1955–1970 byl také redaktorem časopisu *Výtvarná práce* (v roce 1970 krátce šéfredaktorem do zastavení časopisu). V roce 1956 byl na několikaměsíčním pobytu ve Francii, který se stal základem k pozdější práci orientované na francouzské umění (umění 19. století, Noví realisté, Alberto Giacometti) a literaturu (André Breton, Charles Baudelaire). Současně se zde mohl seznámit s problematikou světového umění, kterou následně zprostředkoval do Československa.

V 50. letech lze na pozadí Padrtovy teoretické a kritické tvorby pozorovat postupné uvolňování politických poměrů, které zasáhlo i kulturu a teorii umění. Od poloviny 50. let tak zaznívají mimo pozitivních referencí i kritické či negativní hlasy. Padrta tak v jednom ze svých prvních větších textů (1956) s názvem *Několik poznámek k současné figurální kompozici* užívá silné kritiky zaměřené mimo jiné na neinvenční umělce, kteří projevovali málo snah o současný projev.

Roku 1957 spoluorganizoval s Miroslavem Lamačem a J. M. Tomešem výstavu s názvem „*Zakladatelé moderního českého umění*“ instalovanou v Domě umění města Brna, kde byla představena česká předválečná avantgarda (díla představitelů expresionisticko-fauvistické orientace). Ve stejném roce vychází i jeho článek *Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho počátky a vývoj* v časopisu *Výtvarné umění*. Článek představoval abstraktní umění Kandinského, Duchampa, Hartunga, G. Mathieu, Modriana, Miróa, Wolse, Pollocka, Dubuffeta, P. Soulage, italských futuristů aj. V textu popisoval vývojové linie abstraktního umění v moderním západním umění od kubismu, přes futurismus až po současnost 50. let včetně jejich teoretických východisek.

Padrta ovládal francouzštinu, němčinu, italštinu a ruštinu, také se osobně znal s množstvím významných zahraničních umělců a kunsthistoriků (Pierre Restany, G. Tassiot Talabot, A. Hassek, H. P. Riese ad.). Také díky práci s odbornými časopisy ze zahraničí v redakci *Výtvarné práce*, patřil k nejlépe informovaným českým výtvarným teoretikům. Na počátku 60. let se orientoval na kubismus: monograficky zpracoval dílo Pabla Picassa a Georgese Braqua.

V roce 1964 stál, jako spoluzakladatel a teoretik, u zrodu skupiny Křižovatka a přispíval rozsáhlou teoretickou a publikační činností k uvedení konstruktivních tendencí do Československa. Dále spolupracoval na významných výstavních projektech věnovaných lettrismu (*Obraz a písmo, Konstruktivní tendence*, 1966) a abstrakci (*Nová citlivost*, 1968, Praha, Brno, Karlovy Vary). Koncept nové citlivosti byl spojen s ideou nového humanismu, respektive v nové realnosti, věcnosti a konkrétnosti. V tomto pojetí usiluje o smír mezi

člověkem a jím stvořeným světem vědy a techniky. Padrta se tomuto tématu věnuje v kritické stati *K situaci*.

Roku 1965 J. Padrta společně s Miroslavem Lamačem navštěvuje Moskvu, kde měl možnost seznámit se se současným neoficiálním ruským uměním, se zapovězenými suprematistickými obrazy Kazimira Maleviče (jeho díly se zabývá i po roce 1971, kdy mu bylo znemožněno publikovat) a dalšími představiteli ruské avantgardy.

Jiří Padrta byl výraznou osobností na poli výtvarné teorie a umělecké kritiky se zaměřením na francouzské umění, ruskou avantgardu, lettrismus a konstruktivní tendence českého umění. Vrcholnou prací byla studie *Kazimír Malevič a suprematismus*, která vyšla až po autorově smrti, stejně jako kniha *Osma a Skupina výtvarných umělců 1907–1917* (vydána 1992).

Publikoval články v časopisech Výtvarná práce, Výtvarné umění, Umění, Domov, Estetika, Flash Art, Das Kunstwerk, Opus International, Kultura, Knižní kultura Kulturní tvorba, Listy pro literaturu a diskusi, Umění a řemesla, Tvorba, Literární listy, Literární noviny. S nastupující normalizací v roce 1970 přestala z politických důvodů vycházet Výtvarná práce a o rok později i Výtvarné umění. Padrta byl zařazen – stejně jako Lamač, Ludmila Vactová a další – na seznamu nežádoucích teoretiků a ztrácí možnost publikovat. Zároveň se u něj projevila vážná srdeční choroba. Syntetická práce o českém kubismu a monografie Marcela Duchampa na kterých v té době pracoval již nestihl publikovat. V roce 1978 předčasně umírá na následky srdečního onemocnění ve věku nedožitých 49 let.

Manželkou J. Padrtu byla malířka Ludmila Padrtová (1931–2016). Jeho mladší bratranec byl Ivan Martin Jirous (1944–2011), kterého Padrta přivedl ke studiu výtvarného umění a Jirous se později stává externím redaktorem časopisu Výtvarná práce. Dále v práci také ovlivnil svou sestřenicí Zorku Ságlovou (1942–2003), která vystudovala textilní tvorbu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, jejímu muži Janu Ságlovi (1942) nabídl možnost fotografovat pro časopisy Výtvarná práce a Výtvarné umění.

Bibliografie

Monografie:

Kazimír Malevič a suprematismus, Torst, Praha, 1996

Osma a Skupina výtvarných umělců (Teorie. Kritika. Polemika), Odeon, Praha, 1992

Joan Miró, Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, Praha, 1967

Jaroslav Paur, Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha, 1964

Georges Braque, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha, 1964

Václav Bartovský, Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha, 1960

Pablo Picasso, Artia, Praha, 1960

Karel Boháček, Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha, 1958

Texty v katalogích:

Kamil Linhart: Reliéfy, Galerie Benedikta v Lounech, Louny, 1969

Jan Kubíček: Systém elementů v pozitivu a negativu, Galerie Václava Špály, Praha, 1969

Někde něco, Galerie Václava Špály, Praha, 1969

Russischer Konstruktivismus, in: katalog k výstavě Konstruktive Kunst: Elemente und Prinzipien, Biennale Nürnberg, 1969

Jiří Kolář: Koláže a objekty z let 1963–66, Galerie pod radnicí, Ústí nad Orlicí, 1967

Miloš Urbásek: Znaky, Galerie na Karlově náměstí, 1967

Obraz a písmo, Regionální muzeum Kolín, Kolín, 1966

Otakar Slavík, Galerie mladých, Praha, 1966

Robert Piesen a Pavla Mautnerová, Chemerinsky Art Gallery, Tel-Aviv, 1966

Karel Malich: Plastiky, reliéfy, grafiky, Galerie na Karlově náměstí, Praha, 1966

Eva Fuková: Stopy, kódy, hry, horizonty, Galerie Československý spisovatel, Praha, 1965

Nuove realta nell'Arte della Cecoslovachcia contemporanea, La Caraba club d'arte, Janov, 1965

Jiří Kolář, La Caraba club d'arte, Janov, 1965

Karel Malich, Hollar, Praha, 1964

Křižovatka, Galerie Václava Špály, Praha, 1964

Zdeněk Šimek: Plastiky, Galerie Václava Špály, Praha, 1964

Rychnov 63, Zámek Rychnov nad Kněžnou, Rychnov nad Kněžnou, 1963

Bohumil Kubišta, Mánes, Praha, 1960

Cyprian Majerník: Výbor z díla, Alšova síň Umělecké besedy, Praha, 1959

Skupina Holan-Holý-Kotík-Kotrba, Alšova síň Umělecké besedy, Praha, 1959

Články:

Sovětský produktivismus dvacátých let, in: Výtvarná práce, 18, 22, 1970, s. 3–4

Struktury Zdeňka Sýkory, in: 18, 6, 1970, s. 4

Hugo Demartini, in: Výtvarné umění, 20, 8, 1970, s. 370–381

Otázky pro Karla Malicha, in: Výtvarné umění, 19, 1, 1969, s. 11–15

Pracovat v souladu s kosmem a živly (K současné tvorbě Karla Malicha), in: Výtvarné umění, 19, 1, 1969, s. 3–10

L'art concret, in: Opus International, 9, 1968, s. 56–64

Václav Boštík, in: Výtvarné umění, 18, 5, 1968, s. 211–218

Avantgarda východní Evropy 1910-1930, in: Výtvarné umění, 18, 3, 1968, s. 135–136

K situaci, in: Výtvarné umění, 18, 1_2, 1968, s. 69–81

Současné umění a technologie, in: Umění a řemesla, ž, 1967, s. 209–215

Suprematismus a dnešek, in: Výtvarné umění, 17, 8-9, 1967, 446–451

Milan Grygar, in: Výtvarná práce, 14, 12, 1966, s. 5

Konstruktivní tendence, in: Výtvarné umění, 16, 6-7, 1966, 326–339

Světlo a pohyb, in: Výtvarné umění, 16, 8, 1966, s. 414–417

Vladimír Boudník, in: Výtvarná práce, 13, 22, 1965, s. 8

Kazimír Malevič, in: Výtvarná práce, 13, 10–11, 1965, s. 16

Stále neznámý Rykr, in: Výtvarná práce, 13, 15, 1965, s. 7–8

Mikuláš Medek, in: Výtvarné umění, 15, 9, 1965, s. 395–407

Kaligrafie, písmo a znak v obrazech Zdeňka Sklenáře, in: Výtvarné umění, 15, 7, 1965, s. 288–299

Prostor v díle Alberta Giacomettiho, in: Výtvarné umění, 13, 4, 1963, s. 157–165

Picassova přítomnost, in: Výtvarné umění, 13, 1, 1963, s. 32–39

Umění a příroda, in: in: Výtvarná práce, 10, 4, 1962, s. 12

Dilema západní kritiky, in: Výtvarná práce, 9, 6, 1961, 4–5

František Gross, in: Výtvarné umění, 11, 3, 1961, s. 125–131

Sochy Martina Reinera, in: Výtvarné umění, 10, 8, 1960, 349–354

Obrazy Jaroslava Paura, in: Výtvarné umění, 10, 3, 1960, 118–121

Pravoslav Sovák, in: Výtvarná práce, 7, 2, 1959, s. 8

Slovensko v dílech českého výtvarného umění, in: Výtvarná práce, 6, 20, 1958, s. 3–4

Otakar Kubín, in: Výtvarná práce, 6, 18, 1958, s. 10, 11, 14

Pařížská škola 1957, in: Výtvarná práce, 5, 3, 1957, s. 9, 12

Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho počátky a vývoj, in: Výtvarné umění, 7, 4, 1957, s. 174–181

Umění nezobrazující a neobjektivní, jeho současný stav, in: Výtvarné umění, 7, 5, 1957, s. 214–221

Ferdinand Léger, in: Výtvarná práce, 4, 18-19, 1956, s. 10

Panorama současné světové plastiky, in: Výtvarná práce, 4, 13-14, 1956, s. 16

André Breton a ideál klasické krásy, in: Výtvarná práce, 4, 11, 1956, s. 12

K Baudelairovým statím o výtvarném umění, in: Výtvarné umění, 6, 5, 1956, 236

Deník Eugena Delacroixe, in: Výtvarná práce, 4, 6, 1956, s. 4

Sláva české ilustraci, in: Výtvarná práce, 2, 7, 1954, s. 1-2

Výstava kreseb a akvarelů národního umělce Václava Rabase, in: Výtvarná práce, 1, 14, 1953, s. 6

Badatelské využití fondu

Pozůstalostní fond Jiřího Padrty lze badatelsky využít ke studiu suprematismu, kinetismu a ruského undergroundového hnutí Pohyb, jehož čelním představitelem byla osobnost Kazimíra Maleviče. Dále fond obsahuje soubor čtrnácti osobních dopisů z posledních dnů Padrtova života, odesílané manželce Ludmile z nemocnice v Jindřichově Hradci.

Použité zdroje a literatura

Artlist – Centrum pro současné umění. Krišková, Zuzana, *Jiří Padrta*. 2018 (publikováno). Dostupné z: <https://www.artlist.cz/teoretici/jiri-padrta-108429/> (15.4.2024)

Slavíček, Lubomír (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, Sv. 2, s. 1059–1061, Academia Praha 2016.

Nešlehová, Mahulena (ed.), *Sborník památce Jiřího Padrtvy*. Praha 1985, s. 164.

Inventář

1. Právní dokumenty

Inv. č.	Popis	Folia	Datace	Karton
Sv. 1 fol. 1	Plná moc - Ludmila Padrtová dává plnou moc Zdeňkovi Primusovi v otázce písemné pozůstalosti po J. Padrtovi - Dáno v Praze	1	9. 12. 2013	1

2. Korespondence – osobní (rodinná)

Inv. č.	Popis	Folia	Datace	Karton
Sv. 2	Osobní korespondence s manželkou L. Padrtovou - Dopisy z posledních dnů života odesílané z nemocnice v Jindřichově Hradci - Jeden dopis od manželky Ludmily do nemocnice v Praze			1
č. 1	Dopis manželce č. 1	1–2	28. 3. 1978	1
č. 2	Dopis manželce č. 2	1–2	29. 3. 1978	1
č. 3	Dopis manželce č. 3 (Velikonoční pondělí)	1–2	1978	1
č. 4	Dopis manželce č. 4	1–3	2. 4. 1978	1
č. 5	Dopis manželce č. 5	1–2	3. 4. 1978	1
č. 6	Dopis manželce č. 6	1–4	4. 4. 1978	1
č. 7	Dopis manželce č. 7	1–3	5. 4. 1978	1
č. 8	Dopis manželce č. 8	1–11	8. 4. 1978	1
č. 9	Dopis manželce č. 9	1–4	9. 4. 1978	1
č. 10	Dopis manželce č. 10	1–4	15. 4. 1978	1
č. 11	Dopis manželce č. 11	1–2	16. 4. 1978	1
č. 12	Dopis manželce č. 12	1–2	17. 4. 1978	1
č. 13	Dopis manželce č. 13	1	18. 4. 1978	1
č. 14	Dopis od manželky Ludmily do nemocnice v Praze č. 14	1–7	Nedatováno	1

			(21. 4. 1978)	
--	--	--	---------------	--

3. Vědecká a odborná literární činnost původce

a) Vědecké práce, články, studie ...

Inv. č.	Popis	Folia	Datace	Karton
Sv. 3	Teorie suprematismu I. – III. + kopie (vložená na závěr složky) - Fol. 1–32 čistopis s vyznačenými poznámkami - Fol. 33–64 kopie	1–64	Nedatováno	1
Sv. 4	Suprematismus – článek Francouzský překlad otištěn v katalogu Suprematisme, Galerie Jean Chauvelin, Paříž 1977	1–34	Cca 1977	1
Sv. 5	Baudelairova estetika a kritika	1–27	Nedatováno	1
Sv. 5	Doslov - článek se věnuje Guillaumu Apollinairovi a kubismu	1–24	1968	1
Sv. 5	A přece se točí ... - spolek Pohyb (Dvijenije), kinetismus a kinetické umění na území Ruska	1–16	Asi 1973	1
Sv. 5	Anatolij Brusilovský (člen spolku Pohyb) - Spisek o prvním setkání v Moskvě	1–3	Nedatováno	1
Sv. 5	Für Aktivität der Erfassung der Welt německy	1–4	asi 1966	1
Sv. 5	Theorie der Gruppe Bewegung německy	1–8	asi 1966	1
Sv. 6 Fol. 1–75	Svět jako bezpředmětnost, nebo věčný klid (Esej o problematickém humanismu) - Koncept s poznámkovým aparátem v závěru	1–75	Před rokem 1977	1
Sv. 6 Fol. 1–64	Svět jako bezprostřednost, nebo věčný klid (Esej o problematickém humanismu) - Úvod katalogu Suprematisme, Galerie Jean Chauvelin, Paris 1977 - Čistopis	1–64	1977	1
Sv. 7 Fol. 1–41	Zu dem Begriff des Suprematismus - S vývojem malířského pohybu se začíná rozvíjet malířské myšlení, začíná myšlenkový proces snažící se ujasnit a potvrdit nebo odmítnout malířský cíl, který malíř vyjevuje. Tak se začíná vytvářet filosofie malířské tvorby, která pak dochází k bezprostřednosti neboli absolutnu. – Kazimír Malevič, Světlo a barva. Deník 1923–1924 - Filozofická estetika suprematismu: - Barva, forma, světlo, síla, dynamika, pohyb, katastrofa (podle Maleviče), beztíže, čtverec,	1–41	kolem r. 1978	1

	pocítování, systém, rozprášení, ekonomický geometrismus, vzrušení, bílá (filozofie barevného systému suprematismu), bezpředmětnost, suprematismus - Německý překlad otištěn v katalogu Kazimir Malewitsch zum 100. Geburtstag, Galerie Gmurzynska, Kolín nad Rýnem 1978			
--	--	--	--	--

b) Pomocný a studijní přípravný materiál

Inv. č.	Popis	Folia	Datace	Karton
Sv. 8 Fol. 1–67	Osma – Literatura a poznámky do korektur Záměr výboru původních textů (fol. 1–2) Výbor textů (fol. 3–4) - rukopis Literatura (fol. 5–67)	1–67	Nedatováno	1
Sv. 9 Fol. 1–34	Rukopis – K interpretaci obrazů, Mašinismus a mechanomorfní forma	1–34	Nedatováno	1
Sv. 10 Fol. 1–39	Rukopis – Mýtus a skutečnost (kubismus, futurismus a racionální revoluce) - poznámky k tématu české umění a avantgarda - část II. – futurismus (fol. 1–20) - část III. – mýtus a skutečnost (fol. 21–39)	1–39	Nedatováno (asi po r. 1965)	1

Sv. 11 Fol. 1–13	Ashton, Dora Od Achillova štítu k „Umění odpadků“ – „Junk Art“ - Překlad	1–13	1963	2
Sv. 12 Fol. 1–27	Bošтік, Václav - o V. Boštíkovi, rozbor jeho tvorby	1–27	Nedatováno	2
Sv. 13 Fol. 1–3	Fontana, Lucio Technický manifest	1–3	Nedatováno	2
Sv. 14 Fol. 1–7	Chalupecký, Jindřich Umění v odlišném světě	1–7	15. 12. 1975	2
Sv. 15 Fol. 1–31	Kolář, Jiří O moderní poezii a o sobě	1–31	1973	2
Sv. 16 Fol. 1–15	Lupasco, Stéphane – Princip antagonismu a abstraktní umění (neúplné)	1–15	Nedatováno	2
Sv. 17 Fol.	Malewitsch, Kazimir Životopisná data	4	Nedatováno	2

1–117	Poznámky k chronologii Malevičových obrazů	3	Nedatováno	
	Malewitsch, Kazimir Einige Bemerkungen und Fragen zu der Interpretation (3 x)	22 + 8 + 8	Nedatováno	
	Malewitsch, Kazimir Die Gegenstandslose Welt, Bauhausbücher	10	1927	
	Myšlenka Kazimíra Maleviče Einige Fragen zu dem Gedanken des Kazimir Malewitsch	22	Nedatováno	
	Malevič a Chlebnikov (fragmenty z pozůstalosti) - Rukopis původce fondu	24	Nedatováno	
	Malevič a Chlebnikov (fragmenty pozůstalosti) - Strojopis + ručně psané poznámky (3 II)	15	Nedatováno	
Sv. 18 Fol. 1–151	Nusberg, Lev (vedoucí kolektivu Pohyb) Stručné zprávy o kinetické skupině Pohyb / Dviženije	1–9	1963–1970	2
	Nusberg, Lev – Co je kinetismus?	10–17	1964–1965	
	Nusberg, Lev – Was ist Kinetismus?	18–25	1964–1965	
	Nusberg, Lev – Za aktivitu ve vnímání světa! (2 x)	26–57	1966	
	Stručná sdělení o skupině kinetů „Pohyb“ - Moskva	58–59	1966	
	Nusberg, Lev – Kineti planety země! (2 x)	60–63	1966	
	Nusberg, Lev – Manifest der Gruppe russischer Kinetiker „Bewegung“	64	1966	
	Nusberg, Lev – Větev kinetismu	65–76	1967	
	Nusberg, Lev – Kybertheater	77–85	1966–1967	
	Nusberg, Lev – Kyberdivadlo	86–94	1966–1967	
	Nusberg, Lev – Seznam barevných diapozitivů (Kodak) „Rudá a bílá“ – skici a fragmenty jednotlivých způsobů realizace této kinetické akce	95–100	1969	
	Aus texten Lev Nusbergs	101–109	20. 9. 1970	
	Z textů Lva Nusberga	110–115	20. 9. 1970	
	Umělé kinetické prostředí - Vytvořené na průmyslové výstavě, autoři projektu a jeho realizace: kol. Pohyb - Moskva, únor–říjen 1970	116–117	1970	
	Uebersicht der Tätigkeit des Kollektives „Dviženije“ in der UdSSR – Nusberg, Lev	118–120	1971	
	Kinetismus	121–123	Nedatováno	
	Metamorfózy	124–125	1966	
	Svět klidu a snů, uspokojení, duševní vyčerpání	126	Nedatováno	

	Mladí moskevští kinetisté	127–140	Nedatováno	
	Bibliografie materiálů / časopisů, knih a katalogů / o činnosti kolektivu „POHYB“ a článků členů kolektivu o kinetismu	141–147	Nedatováno	
	Texty k fotografiím	148–149	Nedatováno	
	Nusberg - Rukou psané poznámky, rozvržení kapitol	150–151	Nedatováno	
Sv. 19 Fol. 1–27	Piène, Otto Minulé – přítomné – budoucí	1–3	1960	2
	Piène, Otto Cesta k ráji	4–6	1961	
	Piène, Otto Mack, Heinz Uecker, Günther	7–27	1958–1965	
Sv. 20 Fol. 1–11	Schmied, Wieland Poznámky k „Zeru“ - Překlad	1–11	Nedatováno	2
Sv. 21 Fol. 1–10	Wescher, Herta „Noví realisté“ a jejich předchůdci - Překlad	1–10	1963	2

4. Varia

Inv. č.	Popis	Folia	Datace	Karton
Sv. 22	Někde něco – výstava Špálova galerie 14. – 31. srpna 1969	1–5	1969	2
	Výňatek z textu o Malevičovi – jedna kompletní kapitola stylistická stránka Malevičových teoretických spisů	1–8	Nedatováno	
	Složka mix - Fol. 1–6 – Malevič a mystický nihilismus (nekompletní) - Fol. 7–15 – Malevičovy teorie (rozbor, nekompletní) - Fol. 16–20 – Malevič v osmi bodech (úvahy, dílo, tvorba ...) - Fol. 21 – kontroverznost Malevičova díla (nekompletní) - Fol. 22–40 – Filosofie a přírodní vědy (rukopis)	1–40	Nedatováno	

Vypracovala: Vanda Fouňová